

28 Şubat darbe yargılamaları

.....
GÜLNİHAL AHTER YAKACAK *

Darbeler, toplumda hem sosyolojik hem de hukukî olarak derin izler bırakan olaylardır. 23 Temmuz 1908 tarihinde başlayan darbe tecrübemiz, 15 Temmuz 2016 darbe girişimine kadar farklı periyotlarda devam etmiştir. Bu süreçte yaşanan darbeler ve darbe tehditleri arasında 28 Şubat darbesi ise çok farklı anlama sahiptir. Her darbe önce zihinsel bir altyapı oluşturup sonra da kendi hukukunu inşa etmiştir. Bunun sebebi ise darbeye meşruiyet kazandırarak sorumluluktan kurtulmaktır. 1991 yılından itibaren Genelkurmay Başkanlığında "Yavuz Psikolojik Hareket" adı altında yapılan gizli toplantılarda gelecek on yıl içinde Türkiye'de siyasal İslam'ın hâkim olacağı tespiti yapıldı. Yavuz Psikolojik Hareketin iki amacı vardı; 54. Refahiyol Hükümetini düşürmek ve toplumun geleceğini yönlendirme ve yeni bir toplum ile siyaseti inşa etmek. Bu hareketin devamı olarak, askerler tarafından Batı Çalışma Grubu kuruldu. Kısaca bu grubun temel amacı toplumda başörtülülere tespit edip irtica tehdidini son vermektir. İşte bu olaylardan yaklaşık 15 yıl kadar sonra 28 Şubat darbesinin faileri Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmaya başlandı. Ancak toplum içinden çıkan on binlerce mağdur olduğu düşünüldüğünde yargılamalar hem hukukî hem de sosyolojik nedenlerle toplumda büyük etki bırakmamıştır. Mağdurların yaşanan olayları yıllar sonra tekrar hatırlamak istememesinin yanı sıra aşağıda anlatılan birçok hukukî eksikliğin de neden olduğu bilinmektedir.

Esasında darbe suçu dediğimizde TCK md. 312'de düzenlenen "hükümete karşı suç" kastedilir. Ancak anayasayı ihlal ve yasama organına karşı suçlar da işlenebilir. Bu fillerin cezaları kanunda çok

ağır düzenlenir. Çünkü anayasanın temel kurumlarından yasama, yürütme ve yargı organları işlemez hâle gelir. Ve tüm toplum mağdur olmaktadır.

28 Şubat yargılamalarındaki sorunların temelinde hem soruşturma hem de kovuşturma aşamalarındaki yetersizlikler yatmaktadır. Öncelikle bu dava o dönemde suç oluşturacak fiillerin hepsinin yargılandığı dava değildir. Bu darbenin bileşenlerinden sadece Batı Çalışma Grubunun yargılandığı bir davadır. Maalesef dönemin baş aktörlerinden medya, iş dünyası, siyasetçiler, sivil toplum kuruluşları yargılanmamaktadır. Ayrıca yargılamalara, beklendiği gibi o dönem de mağdur olan on binlerce kişi davaya katılmamıştır. Birçok kurumdan, STK'dan, sendikadan, dernekten, medyadan ve siyasilerden beklenen katılım gerçekleşmemiştir.

Soruşturma aşamasının en önemli eksikliği ise böyle önemli bir suçun resen soruşturulması gerekirken, mağdurların şikâyetine kadar herhangi bir soruşturma başlatılamaması, neredeyse takibi şikâyete bağlı basit bir suç hâline getirilmiş olmasıdır. Savcılar bu hususta ihmali davranmışlardır. Yargılama sürecinde de darbe yargılamasından ziyade işe iade davası gibi davranılmıştır. Darbe gibi davalar normal davalardan farklıdır. Bu tür davaların yargılanması için maalesef sadece hukuk kuralları yeterli değildir. Böyle olsaydı daha önce de açılabilirdi. Bu yargılamaların yapılabilmesi için çok güçlü bir siyasî iradeye sahip olunması gerekmektedir. Ne kadar yargılamalardaki eksikliklerden söz etsek de hem 28 Şubat hem de 1980 darbelerinin sorumlularının başlı başına yargılanabiliyor olmaları demokrasi açısından çok önemli gelişmelerdir.

* İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Bölümü Araştırma Görevlisi.